

ЗАТВЕРДЖУЮ

**Голова Експертної комісії
Українського інституту національної пам'яті
з питань визначення належності об'єктів
до символіки російської імперської політики**

Віктор БРЕХУНЕНКО

26.12. 2023 р.

**Фаховий висновок щодо неналежності
об'єктів (географічних об'єктів, назв юридичних осіб,
пам'ятників та пам'ятних знаків), присвячених Пирогову
Миколі Івановичу (1810-1881),
до символіки російської імперської політики**

Нормативно-правова підстава експертизи: частина 2 статті 6 Закону України «Про засудження та заборону пропаганди імперської політики в Україні і деколонізацію топонімії» № 3005-ІХ від 21 березня 2023 р. із змінами, внесеними Законом № 3097-ІХ від 03.05.2023 р.; підпункт 17-3 пункту 4 Положення про Український інститут національної пам'яті, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 12.11.2014 № 684 «Деякі питання Українського інституту національної пам'яті»; Положення про Експертну комісію Українського інституту національної пам'яті з питань реалізації норм Закону України «Про засудження та заборону пропаганди російської імперської політики в Україні і деколонізацію топонімії», затверджене Наказом Міністерства культури та інформаційної політики України від 25.07.2023 № 399 «Про затвердження Положення про Експертну комісію Українського інституту національної пам'яті з питань реалізації норм Закону України "Про засудження та заборону пропаганди російської імперської політики в Україні і деколонізацію топонімії"» із змінами, внесеними згідно з Наказом Міністерства культури та

інформаційної політики України № 429 від 15.08.2023 № 429, Наказ Українського інституту національної пам'яті від 05.10.2023 № 35 «Про утворення Експертної комісії з питань визначення належності об'єктів до символіки російської імперської політики».

Визначення термінів у розумінні статті 2 Закону:

російська імперська політика (російська колоніальна політика) – система заходів, що здійснювалися органами управління, збройними формуваннями, політичними партіями, недержавними організаціями, установами, підприємствами, групами чи окремими громадянами (підданими) Російської імперії, Російської республіки, Російської держави, Російської Соціалістичної Федеративної Радянської Республіки, Російської Радянської Федеративної Соціалістичної Республіки, Союзу Радянських Соціалістичних Республік, Російської Федерації, спрямованих на підкорення, експлуатацію, асиміляцію Українського народу;

пропаганда російської імперської політики – публічна глорифікація або виправдання російської імперської політики, поширення інформації, спрямованої на виправдання російської імперської політики, а також публічне використання продукції, що містить символіку російської імперської політики, публічне заперечення злочинів (репресивних заходів) проти Українського народу;

русифікація – складова російської імперської політики, спрямована на нав'язування використання російської мови, пропагування російської культури як вищих порівняно з іншими національними мовами та культурами, витіснення з ужитку української мови, звуження українського культурного та інформаційного простору;

українофобія – дискримінаційні дії, публічно висловлені заклики, у тому числі в медіа, у літературних та мистецьких творах, що заперечують суб'єктність Української держави, української нації, боротьбу проти підкорення, експлуатації, асиміляції Українського народу, а також правомірність захисту політичних, економічних, культурних прав Українського народу, розвитку української національної державності, науки, культури, зневажають питомі етнокультурні ознаки українців, ігнорують українську мову та культуру;

символіка російської імперської політики – символіка, що включає, у тому числі,

в) зображення, пам'ятники, пам'ятні знаки, написи, присвячені особам, які обіймали керівні посади в органах влади і управління, політичних організаціях, партіях, збройних формуваннях Російської імперії, територіальних утворень, адміністративно-територіальних одиниць, у тому числі невизнаних, що створювалися під час реалізації російської імперської політики на окупованих, анексованих чи в інший спосіб зайнятих Російською імперією територіях, і брали участь або сприяли реалізації російської імперської політики (крім зображень, пам'ятників, пам'ятних знаків, написів, присвячених особам, пов'язаним із захистом політичних, економічних, культурних прав Українського народу, розвитком української національної державності, науки, культури), працівникам радянських органів державної безпеки всіх рівнів;

г) зображення, пам'ятники, пам'ятні знаки, написи, присвячені особам, які публічно, у тому числі в медіа, у літературних та інших мистецьких творах, підтримували, глорифікували або виправдовували російську імперську політику, закликали до русифікації чи українофобії (крім зображень, пам'ятників, пам'ятних знаків, написів, присвячених особам, пов'язаним із захистом політичних, економічних, культурних прав Українського народу, розвитком української національної державності, науки, культури);

г) зображення, пам'ятники, пам'ятні знаки, написи, присвячені подіям, пов'язаним із здійсненням російської імперської політики (крім зображень, пам'ятників та пам'ятних знаків, пов'язаних з опором і вигнанням нацистських окупантів з України, із захистом політичних, економічних, культурних прав Українського народу, розвитком української національної державності, науки, культури);

д) зображення гасел, цитат осіб, які обіймали керівні посади в органах влади і управління, політичних організаціях, партіях, збройних формуваннях Російської імперії, територіальних утворень, адміністративно-територіальних одиниць, у тому числі невизнаних, що створювалися під час реалізації російської імперської політики на окупованих, анексованих чи в інший спосіб зайнятих Російською імперією територіях, і брали участь або сприяли реалізації російської

імперської політики, публічно, у тому числі в медіа, у літературних та інших мистецьких творах, підтримували, глорифікували або виправдовували російську імперську політику, закликали до русифікації чи українофобії (крім зображень гасел, цитат, пов'язаних із захистом політичних, економічних, культурних прав Українського народу, розвитком української національної державності, науки, культури), працівників радянських органів державної безпеки всіх рівнів;

е) зображення, написи, пов'язані із глорифікацією і виправданням російської імперської політики;

е) назви областей, районів, населених пунктів, районів у містах, скверів, бульварів, вулиць, провулків, узвозів, проїздів, проспектів, площ, майданів, набережних, мостів, інших об'єктів топонімії населених пунктів, підприємств, установ, організацій на території України, яким присвоєні імена або псевдоніми осіб, які відповідають критеріям, встановленим підпунктами "в" і "г" цього пункту, назви подій, пов'язаних із реалізацією російської імперської політики, назви російських міст та інших географічних, історичних та культурних об'єктів Російської Федерації, що не пов'язані безпосередньо із захистом політичних, економічних, культурних прав Українського народу, розвитком української національної державності, науки, культури або з культурою поневолених народів Російської Федерації;

Предмет експертизи: відповідність об'єктів (географічних об'єктів, назв юридичних осіб, пам'ятників та пам'ятних знаків), присвячених російському ученому, хірургу, анатому та педагогу Пирогову Миколі Івановичу (1810-1881), вимогам Закону України «Про засудження та заборону пропаганди російської імперської політики в Україні і деколонізацію топонімії».

Пирогов Микола Іванович (1810-1881) – російський учений, хірург та анатом, засновник військово-польової хірургії, педагог і громадський діяч. Доктор медицини (1832), професор (1832), член-кореспондент Петербурзької академії наук (1874). Випускник медичного факультету Московського університету (1828) та професорського інституту в Дерпті (нині м. Тарту, Естонія; 1832). 1832 року захистив докторську дисертацію, у 1832-1841 рр. – професор кафедри хірургії та керівник хірургічної клініки Дерптського університету. Упродовж 1841-

1956 рр. – професор кафедри госпітальної хірургії Петербурзької медико-хірургічної академії. Автор низки фундаментальних праць з хірургії та патологічної анатомії («Аннали хірургічного відлуння клініки Дерптського університету», т. 1-2, 1837-1839; «Хірургічна анатомія артеріальних стовбурів і фасцій», 1837; «Повний курс прикладної анатомії людського тіла», 1844; «Основи загальної військово-польової хірургії», 1865).

1856 року у журналі «Морской сборник» М. Пирогов надрукував присвячену проблемам виховання молодого покоління та критиці існуючої системи освіти статтю «Питання життя», що набула широкого розголосу та поклала початок педагогічної діяльності вченого.

Перебуваючи на посадах попечителя Одеського і Київського навчальних округів (1856-1861), М. Пирогов докладав зусиль до демократизації і гуманізації освіти на українських землях, обстоював необхідність відкриття університету в Одесі. Відіграв важливу роль у житті М. П. Драгоманова, врятувавши його від репресій в молоді роки (див.: Драгоманов М. Автобіографія. К., 1917. С. 4). За сприяння М. Пирогова наприкінці 1850-х років були створені недільні школи для дорослих, які стали відправною точкою для діяльності українських громад. Зрештою все це призвело до конфлікту з імперською владою і звільнення його з посади (офіційно – за станом здоров'я). Висока оцінка діяльності М. Пирогова міститься на сторінках українофільського журналу «Основа» (Основа, 1861. Червень. С. 108-133).

Від березня 1861 р. й до кінця життя проживав у своєму маєтку в селі Вишня (нині в межах м. Вінниця), лікував хворих у заснованій ним лікарні.

З огляду на викладене вище, **об'єкти (географічні об'єкти, назви юридичних осіб, пам'ятники та пам'ятні знаки), присвячені російському ученому, хірургу, анатому та педагогу Пирогову Миколі Івановичу (1810-1881), не суперечать вимогам Закону України «Про засудження та заборону пропаганди російської імперської політики в Україні і деколонізацію топонімії», відтак не належать до символіки російської імперської політики.**

Члени Експертної комісії Українського інституту національної пам'яті з питань визначення належності об'єктів до символіки російської імперської політики:

БРЕХУНЕНКО Віктор Анатолійович

ВЕРБИЧ Святослав Олексійович

ГЕНЕРАЛЮК Леся Станіславівна

ГРЕЧИЛО Андрій Богданович

НАУМОВ Сергій Олександрович

РУБЛЬОВ Олександр Сергійович

СКРИПНИК Анатолій Юрійович